

Ärende: VN/35729/2023

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen och till lagar som har samband med den

Taustatiedot lausunnonantajalta

Jag företräder

Någon annan organisation eller förening

Lausunnonantajan lausunto

1 Kan propositionen understödvas som helhet?

Nej

Motivera kortfattat varför propositionen kan understödvas eller inte?

- FDUV, intresseorganisationen för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga, är oroade över att stora förändringar i socialvårdslagstiftningen genomförs under pressad tidtabell och med inbesparingar som utgångspunkt.
- Förslaget inbegriper betydande förändringar i socialvårdens klientprocesser som riskerar försämra rättsskyddet och jämlik tillgång till stöd och service.
- Lagförslaget beaktar inte i tillräcklig grad FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning eller förhållandet till den nya lagen om funktionshinderservice.
- Ifall lagreformen godkänns är det viktigt att konsekvenserna följs upp och att nödvändiga korrigeringar görs utan dröjsmål. Dessutom behövs tillräcklig nationell styrning för att säkerställa en jämlik tillämpning av lagen.
- Ifall lagreformen godkänns är det viktigt att konsekvenserna följs upp och att nödvändiga korrigeringar görs utan dröjsmål. Dessutom behövs tillräcklig nationell styrning för att säkerställa en jämlik tillämpning av lagen.

2 Överensstämmer förslagen med propositionens målsättning?

Nej

Motivera kortfattat?

- Även om lagförslaget innehåller motiverade målsättningar kan de inte uppnås med de föreslagna åtgärderna.
- En starkare betoning på tidigt och förebyggande stöd är positiv, men står i strid med den minskande finansieringen.
- Att förtydliga klientprocessen är en viktig målsättning, men de föreslagna ändringarna riskerar att göra den otydligare och försämra rättsskyddet, vilket kan leda till att personer med funktionsnedsättning blir utan nödvändigt stöd.
- Målsättningen att följa upp och utveckla tjänsternas verkningsfullhet försvåras när dokumentationen minskar och färre klienter får en egen kontaktperson.

3 Kommentarer om 1 kap.: Kan den föreslagna paragrafen om klienter som behöver särskilt stöd (5 a §) understödvas?

Nej

Motivera kortfattat?

- Det finns behov av att förtydliga bestämmelserna om särskilt stöd och helheten blir tydligare när bestämmelserna samlas i en och samma paragraf.
- Samtidigt är definitionen snävare än tidigare. Enligt FDUV behöver paragrafen bättre beakta att personer med intellektuell funktionsnedsättning är en sårbar grupp som på grund av sin funktionsnedsättning ofta behöver särskilt stöd. Det gäller för såväl barn, vuxna som äldre med intellektuell funktionsnedsättning.

4 Kommentarer om 2 kap.: Kan den föreslagna paragrafen om främjande av välfärd (10 a §) understödvas?

-

Motivera kortfattat?

-

5 Kommentarer om 3 kap. – socialt arbete och social handledning: Är förslagen tydliga och möjliga att genomföra?

Nej

Motivera kortfattat?

- För att säkerställa snabb och smidig service krävs tillräckliga resurser och kompetens om olika funktionsnedsättningar redan i början av klientprocessen. Det finns en risk att förslaget inför ett extra steg i processen som försvårar tillgången till nödvändigt stöd och service.
- För personer med intellektuell funktionsnedsättning är socialt arbete och social handledning ofta inte tillräckligt för att möta stödbehoven. Därför är det viktigt att det finns tillräcklig kompetens och resurser inom dessa tjänster. Enbart ett samtal räcker sällan för att bedöma behovet av stöd och service hos personer med intellektuell funktionsnedsättning.
- Om det inte fattas förvaltningsbeslut om socialt arbete och -handledning riskerar klientens rättsskydd att försvagas. Klienten måste ha möjlighet att få beslut och att överklaga dem om hen är av annan åsikt om stödets tillräcklighet.

6 Kommentarer om 3 kap. – service för barnfamiljer: Är det förslag som gäller ny service för barnfamiljer och det ekonomiska stöd som ingår i den tydligt och möjligt att genomföra?

Nej

Motivera kortfattat?

- Paragrafen förblir på en allmän nivå och det är svårt att greppa vad stödet innebär i praktiken. Det finns en risk att välfärdsområdena tolkar paragrafen olika och att det leder till ökad ojämlikhet mellan områden när det gäller stöd till barnfamiljer.
- Familjer som har barn med intellektuell funktionsnedsättning kan ofta behöva långvarigt och konkret stöd i vardagen. Viktiga tjänster som inbegriper mångprofessionellt stöd, såsom rådgivning i uppfostrings- och familje frågor, behöver därför tryggas i lagstiftningen.
- Det finns också en risk att förebyggande och tidigt stöd försvagas om välfärdsområdena, av ekonomiska skäl, inte prioriterar tjänsterna för barnfamiljer. Detta kan leda till att familjer inte får hjälp i tid och att behovet av tyngre och dyrare tjänster ökar.

7 Kommentarer om 3 kap.: Är det förslag som gäller nytt stöd för funktionsförmågan och delaktigheten hos personer i arbetsför ålder tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

8 Övriga kommentarer om 3 kap.?

-

9 Kommentarer om de första stegen i tillhandahållandet av socialvård: rådgivning och handledning, inledande av ärenden och klientrelation i socialvården, kontakt med socialvården och bedömning av stödbehovet (2 och 4 kap.) – Är förslagen tydliga och möjliga att genomföra?

Nej

Motivera kortfattat?

- Lagförslaget innehåller flera förändringar i de första stegen av socialvårdsprocessen som riskerar göra klientprocessen otydligare och mer oförutsägbar ur klientens perspektiv.
- Det är otydligt i vilket skede av processen klienten ansöker om service, när och hur stödbehoven utvärderas samt när beslut fattas. Den otydliga processen riskerar leda till att de verkliga stödbehoven inte identifieras, vilket kan leda till att personer blir utan nödvändigt stöd.
- FDUV anser att bedömningen av stödbehovet behöver även omfatta en bedömning av servicebehovet.
- FDUV oroar sig för att den otydliga klientprocessen kan leda till att det blir svårare för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer att få det stöd och service de behöver. Eftersom tillämpningsområdet för funktionshindersservicelagen har preciserats hänvisas fler personer med funktionsnedsättning än tidigare till socialvårdslagens tjänster. Det förutsätter en noggrann bedömning av servicebehovet i samarbete mellan funktionshindersservicen och den allmänna sociala servicen. Om bestämmelserna i socialvårdslagen luckras upp finns en risk att behovet stöd och service inte bedöms tillräckligt noggrant, att personer med funktionsnedsättning inte identifieras och att de inte hänvisas till funktionshindersservicen vid behov.
- Att slopa skyldigheten att dokumentera bedömningen av stödbehovet och att enbart anteckna väsentliga uppgifter försämrar möjligheten för klienten att få sin röst hörd i processen.

10 Kommentarer om 4 kap. – klientplan och egen kontaktperson: Är förslagen tydliga och möjliga att genomföra?

Nej

Motivera kortfattat?

- FDUV understöder inte förslag som lättar på skyldigheter kring uppgörandet av klientplan och som försvårar möjligheten till en egen kontaktperson.
- Enligt motiveringarna behöver inte serviceproducenten, sättet att ordna servicen och verksamhetsenheten anges i klientplanen på ett för välfärdsområdet bindande sätt. Det är en försämring, eftersom de kan ha stor betydelse för personer med funktionsnedsättning hur servicen ordnas.
- Inom funktionshindersservicelagen stöder sig besluten på klientplanen och därför anser FDUV att klientplanens betydelse inte ska urvattnas.

11 Kommentarer om 4 kap. – klientdimensioneringen för socialarbetare som arbetar med barn som behöver särskilt stöd: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

12 Övriga kommentarer om 4 kap.?

-

13 Kommentarer om 5 kap. – socialarbetares särskilda uppgifter: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

14 Kommentarer om 5 kap. – tjänsteinnehavare som ansvarar för socialvården: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra? Motivera kortfattat.

-

Motivera kortfattat?

-

15 Kommentarer om antecknandet av klientuppgifter inom socialvården: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra?

Nej

Motivera kortfattat?

- Att minska på skyldigheterna kring antecknade av klientuppgifter riskerar försämra klientens rättsskydd och försvåra uppföljningen av klientprocessen.

16 Kommentarer om de ändringar som föreslås i klientavgifterna?

- FDUV oroar sig för förslagen om höjda klientavgifter. Under de senaste åren har samma grupper redan påverkats av flera nedskärningar i den sociala tryggheten och social- och hälsovården.
- De flesta personer med intellektuell funktionsnedsättning står utanför arbetslivet och lever på sjukpension. Samtidigt har de begränsade möjligheter att förbättra sin ekonomiska situation. Därför får höjda klientavgifter stora konsekvenser för deras ekonomi. De har heller inte resurser att utreda vilka utgifter det är fråga om och anhålla om nedsänkning eller efterskänkning av avgifter. Risker är stor för att betalningsanmärkningar och indrivningsärenden ökar.

17 Kommentarer om de övriga förslagen till lagändringar?

-

18 Ger propositionsutkastet en tillräcklig och korrekt bild av lagförslagets ekonomiska konsekvenser?

Nej

Motivera kortfattat?

-

19 Ger propositionsutkastet en tillräcklig och korrekt bild av lagförslagets övriga konsekvenser och samverkande konsekvenser?

Nej

Motivera kortfattat?

- De föreslagna ändringarna i socialvårdslagen är omfattande och påverkar särskilt personer i en utsatt position, såsom personer med funktionsnedsättning. Därför skulle det vara av yttersta vikt att det ingår en tillräcklig sammantagen konsekvensbedömning av hur tidigare lagändringar och nedskärningar påverkat personer med funktionsnedsättning. Dessutom behöver lagförslaget bättre beakta förhållandet mellan socialvårdslagen och skyldigheterna i FN:s funktionshinderkonvention.
- FDUV betonar vikten av att beakta dubbelminoriteter såsom svenskspråkiga med funktionsnedsättning. Därför är det beklagligt att en språklig konsekvensbedömning saknas.

Tallberg-Hahtela Annette
FDUV

Westerlund Vanessa
FDUV